

ному фундаменті, що відповідає світовим тенденціям. Отже, основне завдання, що постає сьогодні перед політичними силами – привести у відповідність настрої, політичні погляди, соціальні оцінювання населення з реальною політичною дійсністю та політичним процесом і сформувати на цій основі демократичну політичну культуру, яка дозволить узгодити різні групові інтереси та гарантувати стабільність і суспільний прогрес.

Ф. В. Веніславський, кандидат юридичних наук, доцент

КОНСТИТУЦІЙНІ ЦІННОСТІ ЯК ЕЛЕМЕНТ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ

Правова культура як невід’ємна складова загальної культури охоплює собою всі правові явища, що існують у державно-організованому суспільстві на певному етапі його історичного розвитку. Вона відбиває рівень свідомого сприйняття людиною, різноманітними соціальними групами суспільством в цілому права як однієї з найістотніших соціальних цінностей. Адже за своєю соціальною природою право як найбільш універсальний регулятор суспільних відносин з самого початку свого виникнення було налаштоване на високі цивілізаційні ідеали і цінності задля втілення в широку суспільну практику ідей добра і справедливості, забезпечення прав і свобод людини, усунення з життя людей сваволі та насильства. Сама категорія «цінність» означає певне благо, добро, загальне позитивне значення тих чи інших явищ як для окремої людини, так і для різноманітних соціальних спільнот. Після закріплення цінностей в конституційному тексті вони набувають загальнообов’язкового значення, перетворюються в основоположні орієнтири всього державно-правового розвитку. Конституція України як Основний Закон і суспільства, і держави на найвищому правовому рівні закріпила низку фундаментальних цінностей, які відбивають найбільш значущі ідеї та прагнення українського народу, і, як наслідок, визначають зміст, «філософію» та спрямованість не тільки конституційно-правового регулювання, а й всієї національної системи права в цілому. Конституційні цінності – це своєрідний культурний «код», специфічність якого зумовлена тим, що кожна культура породжує свою, лише їй притаманну ціннісну систему. Цей «код» забезпечує процес культурної ідентифікації особистості, суспільства і нації та розвиток національної свідомості, зберігає націю як носія унікального, самобутнього, лише їй притаманного. Разом з тим український народ сприйняв і закріпив в конституційному тексті й універсальні загальноцивілізаційні цінності, що є надбанням загальносвітової політико-правової культури.

Особливістю конституційних цінностей є те, що вони формуються в суспільній свідомості фактично протягом усього часу становлення національної державності, частково відображуються чи безпосередньо закріплюються

в різноманітних політико-правових актах, що приймаються на різних етапах розвитку держави і суспільства та потрапляють до офіційного тексту чинного Основного Закону вже в своєму здебільшого сформульованому і завершеному вигляді. Після цього вони набувають формального юридичного верховенства, всеохоплюючого характеру і прямої дії, виступають важливим чинником соціального регулювання, основоположними орієнтирами всього державно-правового розвитку, визначальним критерієм оцінювання дій та рішень суб'єктів конституційно-правових відносин.

До найбільш важливих цінностей конституційного рівня належать такі: свобода, права людини, справедливість, моральність, гуманізм, демократія, верховенство права, правове обмеження влади, республіканська форма правління, плюралізм та низка інших основоположних ідей. Частина з них закріплена в Преамбулі Конституції України, яка визначила основоположні історичні, політичні, правові, морально-світоглядні ідеї, генеральні цілі, задля досягнення яких було прийнято Конституцію (забезпечення прав і свобод людини та гідних умов її життя; зміцнення громадянської злагоди на землі України; розвиток і зміцнення демократичної, соціальної, правової держави). Інша частина знайшла своє формалізоване втілення в конкретних конституційних принципах, закріплених переважно в розділі I Основного Закону України. Саме згідно з конституційними принципами здійснюється нормативна регламентація практично усіх соціальних зв'язків. Вони є орієнтирами правотворчої та правореалізуючої діяльності державних органів. Їх визнання та дотримання забезпечують нормальний розвиток та функціонування правової системи. Ці основоположні правові принципи є концентрованим виразом найважливіших сутнісних рис та цінностей сучасного українського конституціоналізму.

Слід зазначити, що усі конституційні цінності між собою тісно переплетені і лише у своїй сукупності і взаємозв'язку відбивають особливості вітчизняного державотворення та основні ідеї українського суспільства. Вони фактично і є тим, закладеним у право потенціалом, реалізація якого означає утвердження, проведення в життя (через практичне втілення правових норм і інститутів) забезпеченої свободи в суспільстві, праві свобод людини, демократичних засад організації та функціонування державних і громадських інститутів, досягнення прогнозованості та стабільності всього суспільного розвитку.

Л. М. Москвич, кандидат юридичних наук, доцент

ЗНАЧЕННЯ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ У ФОРМУВАННІ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ

Суд як державний інститут має вияв через власну постійну затребуваність суспільством, здатність до втілення і практичної реалізації у найширшому